

Factsheet

Wettelijke kaders toezicht Wmo 2015 en Jeugdwet

Een aantal gemeenten heeft vragen over de wettelijke grondslag voor het inrichten van toezichthouderstaken binnen de Wmo 2015 en de Jeugdwet. Beide wetten geven gemeenten veel vrijheid in het inrichten van het toezicht. Verschil is dat de Wmo 2015 gemeenten verplicht om een gemeentelijke toezichthouder aan te wijzen. De Jeugdwet kent deze verplichting niet. Het kwaliteitstoezicht voor de Jeugdwet is belegd bij de Rijksinspecties.

Het Expertteam Fraudepreventie en handhaving Wmo 2015 en Jeugdwet van de VNG zet de wettelijke kaders op een rij.

Wmo 2015: rechtmatigheid en kwaliteit

De Wmo 2015 stelt dat de gemeente het toezicht zelf moet inrichten en het zodoende kan afstemmen op haar situatie. [Artikel 6.1 lid 1 van de Wmo 2015](#) geeft een verplichting om een toezichthouder aan te wijzen. Deze is in ieder geval verantwoordelijk voor calamiteitentoezicht, omdat aanbieders verplicht zijn een calamiteit te melden (artikel 3.4 lid 1 Wmo 2015). Daarnaast kan de gemeente aangeven welke verantwoordelijkheden de toezichthouder nog meer heeft, zoals het rechtmatigheidstoezicht ([zie MvT Wmo 2015, p. 123 en 188 en verder](#) en de [Handreiking Inrichting van het Wmo-toezicht](#)). In de Wmo

2015 is ook geregeld dat de gemeente in de verordening regels moet maken voor het bestrijden van het onterecht ontvangen van een maatwerkvoorziening of een persoonsgebonden budget (pgb) en van misbruik en oneigenlijk gebruik van de wet (zie art. 2.1.3. lid 4 Wmo 2015). Hierin kan een toezichthouder via zijn bevoegdheden uit de [Algemene wet bestuursrecht \(Awb\)](#) een rol spelen.

Naast het calamiteitentoezicht stelt de Wmo 2015 voor kwaliteitstoezicht specifieke eisen, zoals vastgelegd in hoofdstuk 3. Gemeenten zijn op basis van de Wmo verantwoordelijk voor het stellen van regels over en het handhaven van de kwaliteit van de ondersteuning en moeten daarbij zorgdragen voor de continuïteit van de voorzieningen (zie art. 2.1.1 lid 2 Wmo 2015). Door middel van de bevoegdheden van de toezichthouder kan de gemeente dus ook effectief toezien op de kwaliteit. Zoals wordt beschreven in de Handreiking Inrichting van het Wmo-toezicht, kunnen gemeenten ervoor kiezen toezicht op rechtmatigheid en kwaliteit te scheiden. Voor kwaliteitstoezicht schakelen gemeenten vaak de GGD in. Dat heeft te maken met de zorginhoudelijke kennis die dit toezicht vereist.

Meer in het algemeen is het toezicht gericht op de

naleving van het bij of krachtens de Wmo 2015 bepaalde. Dit omvat naast kwaliteit zeker ook de rechtmatigheid. Zie hiervoor de algemene omschrijving van de toezichtstaak in artikel 6.1 lid 1 Wmo 2015 en de MvT Wmo 2015, p. 188. Van belang is om te weten dat de wetgever hiermee beoogt dat de gemeente daadwerkelijk verantwoordelijk is voor het houden van toezicht op de naleving van de wet.

Jeugdwet: rechtmatigheid en kwaliteit

Net als in de Wmo 2015 is in de Jeugdwet geregeld dat de gemeente in de verordening regels stelt om misbruik en oneigenlijk gebruik te bestrijden ([zie art. 2.9 sub d Jeugdwet](#)). De verantwoordelijkheid voor het toezien op rechtmatigheid ligt dus bij de gemeente. [De ministeriële regeling Jeugdwet](#) die op 16 augustus 2016 in werking trad, geeft gemeenten wettelijke kaders voor onder meer materiële controle en fraudebestrijding binnen de Jeugdwet. Artikel 7.4.0 van de Jeugdwet maakt het mogelijk dat jeugdhulpaanbieders gegevens verstrekken aan de gemeente over controle en fraudeonderzoek. Zie voor meer informatie de [VNG handreiking Materiële controle](#).

Hoofdstuk 9 van de Jeugdwet – Toezicht en handhaving – gaat vooral over het toezicht op de kwaliteit van de door de aanbieders geleverde jeugdhulp. Het kwaliteitstoezicht is in de Jeugdwet belegd bij de Inspectie Jeugdzorg (IJZ), de Inspectie voor de Gezondheidszorg (IGZ) en de Inspectie Veiligheid en Justitie (IVenJ). Deze drie inspecties voeren het toezicht in het kader van de Jeugdwet gezamenlijk uit en maken daarnaast deel uit van het samenwerkingsverband Toezicht Sociaal Domein/Samenwerkend Toezicht Jeugd (TSD/STJ). Daaraan nemen ook de Inspectie voor het Onderwijs en de Inspectie Sociale Zaken en Werkgelegenheid deel. Toch heeft de gemeente wel degelijk een rol bij het toezien op en het controleren van de kwaliteit. In de processen contractering, samenwerking, afstemming en monitoring komen signalen naar voren over de kwaliteit van de te leveren/geleverde zorg. Deze signalen kan de gemeente doorspelen naar de TSD/STJ.

Bestuursrechtelijke bevoegdheden van de toezichthouder

Een toezichthouder handelt op basis van bestuursrechtelijke bevoegdheden. Deze bevoegdheden voor het toezicht liggen vast in de artikelen 5:11 tot en met 5:20 van de Awb en kunnen zowel bij de uitvoering van de Wmo 2015 als voor de uitvoering

van de Jeugdwet worden ingezet. Verschil is wel dat in de Wmo 2015 het aanwijzen van een gemeentelijk toezichthouder verplicht is. Dit staat in artikel 6.1 Wmo 2015. De Jeugdwet kent een dergelijke verplichting voor gemeenten niet, maar sluit het aanwijzen van een gemeentelijk toezichthouder ook niet uit. Voor het aanwijzen van een toezichthouder jeugd kan een bepaling in de verordening worden opgenomen als grondslag.

Voor de opsporing van strafrechtelijke delicten is (bijzondere) opsporingsbevoegdheid nodig. Die heeft een toezichthouder niet, maar een sociaal rechercheur (bijzonder opsporingsambtenaar) bijvoorbeeld wel. Rechtmatigheidstoezicht beleggen gemeenten vaak bij sociaal rechercheurs, die ook zijn aangewezen als toezichthouder. Hun werk als toezichthouder wordt dan beheerst door het bestuursrecht. Daarnaast kunnen ze – vanuit hun bevoegdheden als bijzonder opsporingsambtenaar – in principe strafvorderlijk onderzoek doen naar delicten zoals valsheid in geschrift, oplichting, etc. Deze bevoegdheden vallen onder het Wetboek van Strafvordering. Juridisch zijn dit wel 2 verschillende regimes.

Binnen het bestuursrechtelijke toezicht kan een gemeente een aantal maatregelen nemen bij constatering van kwaliteitsgebreken (Wmo 2015), oneigenlijk gebruik of misbruik onder de Wmo 2015 en de Jeugdwet. Denk aan het herzien van een recht en zo nodig het terugvorderen van ten onrechte ontvangen voorzieningen en pgb's. Ook is het uitoefenen van bestuursdwang in de Wmo 2015 mogelijk (zie MvT Wmo 2015, p. 188 en 193).

Beide wetten bieden geen formeel wettelijke basis voor het opleggen van bestuursrechtelijke boetes (zie art. 5:4 Awb). Bij toezicht op de Wmo 2015 en de Jeugdwet gaat het dus om bestuursrechtelijk handelen, niet om opsporing. Natuurlijk kunnen beide – met inachtneming van de verschillende regimes – wel parallel aan of in het verlengde van elkaar plaatsvinden. d

Heeft u nog vragen?

Dan kunt u contact opnemen met het Expertteam Fraudepreventie en Handhaving Wmo/Jeugdwet via info@vng.nl of via telefoonnummer: 070 373 83 93. Kijk ook op www.vng.nl/fraudepreventie of www.naleving.net

Juli 2017